

(इंग्रजीत टंकलिखित न्यायनिर्णयाचा मराठी अनुवाद)

२०२३ एससीसी ऑनलाईन एससी ३५९

भारताच्या सर्वोच्च न्यायालयात

(न्यायमूर्ती एम.आर.शाह आणि न्यायमूर्ती सी.टी.रविकुमार यांचे समक्ष)

रिट याचिका क्रमांक.(सी)१९१/२०२२ मध्ये आय.ए.क्रमांक ५६३०८/२०२३

पिनाक पानी मोहंती.....याचिकाकर्ते

- विरुद्ध -

युनिअन ऑफ इंडिया आणि इतर उत्तरवादी

आणि

युनियन ऑफ इंडिया सहकार मंत्रालया द्वारे या प्रकरणात

अर्जदार;

आय.ए.क्रमांक.५६३०८/२०२३ आणि रिट याचिका (सी) क्रमांक.१९१/२०२२

निर्णय आदेश दिनांक २९ मार्च २०२३

या प्रकरणात हजर राहिलेले वकील:

याचिकाकर्त्यांसाठी श्री.केदार नाथ त्रिपाठी,एओआर.

उत्तरवाद्यांसाठी श्री.प्रेसनजित मोहपात्रा,एओआर.

कुमारी नित्या ठाकूर,वकील

श्री.तुषार मेहता,सॉलिसिटर जनरल

श्रीमती ऐश्वर्या भाटी,वकील

श्री.रजत नायर,वकील

श्री.माधव सिंहल,वकील

श्रीमती.चित्रांगदा रस्त्वारा,वकील

श्री.अरविंद कुमार शर्मा,एओआर.

श्री.मुकेश कुमार मारोरिया,एओआर.

श्री.धनंजय भास्कर रे,एओआर.

न्यायालयाचा आदेश न्यायमूर्ती एम.आर.शाह यांनी पारित केला:-

युनिअन ऑफ इंडिया सहकार मंत्रालयाने सदर अर्ज आय.ए.क्रमांक.५६३०८/२०२३ मध्ये न वापरलेले रक्कम २३,९३७ कोटी (जे सहारा-एसईबीआय अग्रिम परतावा खात्यात आहे) सहारा समूह सहकारी संस्थांच्या ठेवीदारांच्या वैध थकबाकीच्या बदल्यात वितरित केल्या जाणाऱ्या रकमेपैकी ५००० कोटी रुपयांची रक्कम हस्तांतरित करण्यासाठी योग्य निर्देशांसाठी सादर केलेला आहे.

२. विद्वान सॉलिसिटर जनरल तुषार मेहता यांनी सादर केले की एकूण रक्कम २४,९७९.६७ कोटी रुपये "सहारा- एसईबीआय अग्रिम परतावा खात्यात" एसईबीआय कडे बिनउपयोगी पडून आहेत, जे या न्यायालयाने यापूर्वी जारी केलेल्या निर्देशानुसार जमा करण्यात आले आहेत. त्यांनी सादर केले की वरील १५,५६९.२७ कोटी सहारा इंडिया रियल इस्टेट कॉर्पोरेशन लिमिटेड आणि सहारा हाऊसिंग इन्व्हेस्टमेंट कॉर्पोरेशन लिमिटेड यांनी जमा केले आहेत. सहारा रियल इस्टेट लिमिटेडच्या वादामुळे सहारा क्रेडिट कोऑपरेटिव्ह सोसायटी लिमिटेडकडून २२५३ कोटी रुपये काढून एसईबीआय कडे जमा करण्यात आले होते. सादर केले जाते की अशा प्रकारे, सहारा-एसईबीआय अग्रिम परतावा खात्यात "असलेल्या निधीमध्ये आधीपासूनच उपरोक्त सहारा ग्रुप कोऑपरेटिव्ह सोसायटी लिमिटेडच्या ठेवीदारांच्या रकमेचा समावेश आहे.

३. त्यांनी बार मध्ये म्हटले आहे कि सहारा-एसईबीआय च्या अग्रिम परतावा खात्यात ठेवलेली रक्कम निरुपयोगी पडून आहे आणि खरे तर सहारा समूहातील सहकारी संस्थांविरुद्ध सातत्याने येणाऱ्या मोठ्या तक्रारींमुळे आणि न वापरलेल्या रकमेमध्ये सहारा समूहातील सहकारी संस्थांच्या ठेवीदारांच्या रकमेचा समावेश आहे, जर रु.५००० कोटी रुपये सहकारी संस्थांच्या केंद्रीय निबंधकांकडे हस्तांतरित केले आणि त्यानंतर सहारा सहकारी संस्थांच्या ठेवीदारांच्या वैध

थकबाकीच्या बदल्यात ते वितरित केले तर ते योग्य आणि न्याय्य असेल.

४. त्यांनी बारमध्ये म्हटले आहे की उपरोक्त रकमेवर इतर कोणत्याही एजन्सीचे कोणतेही शुल्क आणि/किंवा जप्ती नाही. विविध अधिकारी/विभागांशी झालेल्या बैठकांच्या मालिकेनंतर, प्रार्थना केल्याप्रमाणे योग्य निर्देशासाठी सध्याचा अर्ज दाखल करण्यात आला आहे जो सहारा समूह सहकारी संस्थांच्या ठेवीदारांच्या व्यापक हितासाठी असेल असे त्यांनी बारमध्ये म्हटले आहे. सहारा समूह सहकारी संस्थांच्या संबंधित ठेवीदारांना देय आणि देय असलेली रक्कम अत्यंत पारदर्शक पद्धतीने वितरित केली जावी आणि ती योग्य ओळख पटवल्यानंतर आणि ठेवींचा पुरावा सादर केल्यावर खऱ्या ठेवीदारांना दिली जावी यासाठी योग्य निर्देश जारी करण्याची विनंती त्यांनी केली आहे. या न्यायालयाच्या माजी न्यायाधीशांच्या देखरेखीखाली संबंधित ठेवीदारांना ही रक्कम वितरित केली जावी यासाठी योग्य निर्देश जारी करण्याची विनंतीही त्यांनी केली आहे.

५. युनिअन ऑफ इंडिया च्या वतीने हजर असलेले विद्वान सॉलिसिटर जनरल श्री. तुषार मेहता यांचे म्हणणे ऐकल्यानंतर आणि येथे वर वर्णन केलेली तथ्ये विचारात घेता आणि जेव्हा असे प्रतिवेदित केले जाते की चार सहारा समूह बहु-राज्य सहकारी संस्थांपैकी एक असलेल्या सहारा क्रेडिट कोऑपरेटिव्ह सोसायटी लिमिटेडकडून २२५३ कोटी रुपये काढून घेण्यात आले होते आणि 'सहारा-एसईबीआय. अग्रिम परतावा खात्यात' एसईबीआय. कडे जमा करण्यात आले होते आणि 'सहारा एसईबीआय अग्रिम परतावा खात्यात' असलेली रक्कम न वापरलेली आहे आणि सहारा समूह सहकारी संस्थांचे खरे ठेवीदार, जे अन्यथा त्यांचे पैसा परत मिळवण्यास पात्र असतील, सध्याच्या अर्जात मागितलेली विनंती वाजवी असल्याचे दिसते आणि जी सहारा समूह सहकारी संस्थांच्या खऱ्या ठेवीदारांच्या व्यापक जनहित/हितासाठी असेल. त्यामुळे सध्याचा अर्ज खालील निर्देशांसह निकाली

काढण्यात आला आहे: -

(i) सहारा एसईबीआय च्या अग्रिम परतावा खात्यात असलेल्या एकूण रु २४,९७९.६७ कोटी रकमेपैकी, रु.५००० कोटी रुपये सहकारी संस्थांच्या केंद्रीय निबंधकांकडे हस्तांतरित केले जातील, जे त्या बदल्यात सहारा सहकारी संस्थांच्या समूहातील ठेवीदारांच्या वैध थकबाकीच्या बदल्यात ती वितरित करतील, जी खऱ्या ठेवीदारांना अत्यंत पारदर्शक पद्धतीने आणि योग्य ओळख पटवून आणि त्यांच्या ठेवींचा पुरावा आणि त्यांच्या दाव्यांचा पुरावा सादर करून आणि थेट त्यांच्या संबंधित बँक खात्यात जमा केली जाईल.

(ii) या न्यायालयाचे माजी न्यायाधीश न्यायमूर्ती आर.सुभाष रेड्डी यांच्या देखरेखीखाली आणि पर्यवेक्षणाखाली तसेच विद्वान वकील गौरव अग्रवाल यांच्या सहकारी संस्थांचे केंद्रीय निबंधक यांना सहारा सहकारी संस्थांच्या खऱ्या ठेवीदारांना रक्कम वितरित करण्यात मदत करण्यासाठी न्यायमित्र म्हणून नियुक्त केलेले त्यांच्या सक्षम मदतीने हे वितरण केले जाईल. या न्यायालयाचे माजी न्यायाधीश न्यायमूर्ती आर.सुभाष रेड्डी आणि विद्वान वकील गौरव अग्रवाल यांच्याशी सल्लामसलत करून सहकारी संस्थांचे केंद्रीय निबंधक पैसे भरण्याची पद्धत आणि कार्यपद्धती ठरवतील.

(iii) या न्यायालयाचे माजी न्यायाधीश न्यायमूर्ती आर.सुभाष रेड्डी यांना दरमहा १५ लाख रुपये दिले जातील आणि न्यायमित्र गौरव अग्रवाल यांना त्यांच्या मानधनासाठी दरमहा ५ लाख रुपये देण्यात यावेत.

(iv) आम्ही निर्देश देतो की सहारा समूह सहकारी संस्थांच्या संबंधित खऱ्या ठेवीदारांना उपरोक्त रकमेपैकी रु.५ 000 कोटी लवकरात लवकर देण्यात यावे परंतु आजपासून नऊ महिन्यांनंतर नाही. त्यानंतर शिल्लक रक्कम पुन्हा 'सहारा-एसईबीआय. अग्रिम

परतावा खात्यात' हस्तांतरित केली जाईल.

६. सदर आय.ए. वरील अटींप्रमाणे निकाली काढण्यात येतो.

अस्वीकरण

"या न्यायनिर्णयाच्या मराठी भाषेतील अनुवादाचा वापर हा पक्षकारास त्याचा/तिच्या मातृभाषेमध्ये त्याचा अर्थ समजून घेण्यापुरताच मर्यादित राहील आणि त्याचा इतर कोणत्याही कारणाकरिता वापर करता येणार. तसेच, इंग्रजी भाषेतील न्यायनिर्णय हाच सर्व व्यावहारिक आणि कार्यालयीन वापराकरिता विश्वसनीय असेल आणि तोच त्यातील आदेशाच्या निष्पादन आणि अंमलबजावणीकरिता वैध मानला जाईल".